

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl samosoudcem Mgr. Janem Čížkem ve věci

žalobkyně: **Ing. J. S.**,
bytem X,
zastoupená advokátem Mgr. Jiřím Kokešem,
sídlem Na Flusárně 168, Příbram III,

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**,
sídlem Sokolovská 855/225, Praha 9,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 20. 9. 2018, č. j. 42000/011125/18/000/MP,

takto:

I. Žaloba se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobou podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) ze dne 21. 11. 2018 se žalobkyně domáhala zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí, kterým žalovaná zamítl její odvolání a potvrdil rozhodnutí

Okresní správa sociálního zabezpečení P. (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 20. 8. 2018, č. j. 42011/023344/18/110/HB (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Správní orgán I. stupně tímto rozhodnutím podle § 84 odst. 2 písm. a) bod 2 zák. č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2018 (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“), nepřiznal žalobkyni peněžitou pomoc v mateřství (dále jen „PPM“) od 2. 7. 2018 uplatněnou ze zaměstnání u zaměstnavatele J. s. r.o., IČO X (dále jen „zaměstnavatel J.“).

2. Žalovaná se v odůvodnění svého rozhodnutí po shrnutí relevantní právní úpravy a obecných výkladových východisek ztotožnila s posouzením žádosti správním orgánem I. stupně. Uvedla, že v daném případě je třeba postupovat při posouzení nároku na dávku tak, že z dobrovolné účasti na nemocenském pojištění osob samostatně výdělečně činných (dále „OSVČ“) je základní podmínka pro nárok na dávku uvedená v § 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění splněna, a je jen na rozhodnutí žalobkyně, zda nárok na výplatu PPM z tohoto pojištění uplatní, či nikoli. Při posouzení nároku na PPM z titulu účasti na pojištění u zaměstnavatele J. podmínka nároku na PPM splněna není. Podle žalované nejsou dány předpoklady pro aplikaci § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění, jak se domnívá žalobkyně, neboť v daném případě nedošlo k tomu, že by žalobkyně nesplňovala podmínky nároku v žádném pojištění. Jiná situace by nastala, pokud by žalobkyně nebyla pojištěna z titulu dobrovolné účasti na nemocenském pojištění OSVČ. V takovém případě by k zápočtu doby pojištění u zaměstnavatele Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola (dále jen „SPŠVOŠ“), mohlo podle § 32 odst. 5 věta první zákona o nemocenském pojištění dojít a nárok na výplatu PPM by z titulu pojištění u zaměstnavatele J. vznikl.
3. Žalobkyně namítla, že splňuje podmínky pro přiznání nároku na PPM podle § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění, neboť v období 2 let přede dnem nástupu na PPM byla účastna na pojištění po dobu 458 kalendářních dní. I když uplatnila nárok na PPM z pojištění, v němž nebyla splněna podmínka účasti na pojištění podle § 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění (u zaměstnavatele J.), je nutné pro posouzení nároku žalobkyně započít i dobu účasti na pojištění z předchozích pojištění v období 2 let před nástupem na PPM (tedy dobu zaměstnání na SPŠVOŠP), neboť se jednotlivé doby pojištění nepřekrývaly. Žalobkyně nesouhlasí s žalovanou, že podmínkou pro aplikaci § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění je nesplnění podmínek pro vznik nároku podle § 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění v žádném z pojištění. Výklad zastávaný žalovanou považuje žalobkyně za účelový a zcela absurdní. Postup žalované prakticky znamená, že žalobkyně je sankcionována nepřiznáním PPM za to, že byla dobrovolně účastna na nemocenském pojištění jako OSVČ. Z uvedeného výkladu vyplývá, že by bylo pro žalobkyni výhodnější, pokud by dobrovolné platby nemocenského pojištění neplatila. Takový závěr považuje žalobkyně za zjevně nesprávný a vůči ní nespravedlivý. Žalobkyně se domnívá, že se jedná ze strany žalované o zjevný exces, kterým zasahuje do jejích práv vyplývajících z čl. 30 a 32 Listiny základních práv a svobod vyhlášené zák. č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších změn (dále jen „Listina“). Žalobkyně je přesvědčena, že žalovaná ji zásadním způsobem zkrátila na jejích právech, proto navrhl, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení a rozhodl rovněž o povinnosti žalované nahradit žalobkyni náklady řízení.
4. Žalovaná navrhl zamítnutí žaloby. Po shrnutí skutkových zjištění, dosavadního průběhu řízení a argumentace žalobkyně ve svém vyjádření k žalobě uvedla, že žalobkyni nebyla přiznána PPM z titulu účasti na pojištění u zaměstnavatele J., protože žalobkyně nesplnila

zákonem stanovenou podmínku účasti na pojištění po dobu alespoň 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na PPM (§ 34 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění). Na situaci žalobkyně je třeba nahlížet tak, že v době nástupu na PPM existovala dvě pojištění, přičemž v jednom z nich byly podmínky pro přiznání nároku na výplatu PPM splněny (z titulu pojištění OSVČ) a v druhém (pracovní poměr v J.) splněny nebyly. Ve své argumentaci se žalovaná odvolala na rozsudky Nejvyššího správního soudu (dále též „NSS“) ze dne 27. 3. 2012, č. j. 4 Ads 65/2011-111, a ze dne 18. 10. 2012, č. j. 6 Ads 88/2012-44, z nichž vyplývá, že § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění lze aplikovat pouze v případě, že pojištěnec v žádném ze svých pojištění nesplňuje podmínku účasti na pojištění podle § 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění. K prvně citovanému rozsudku NSS potom ještě žalovaná doplnila, že se týkal obdobných skutkových okolností, pouze s tím rozdílem, že nárok na výplatu PPM byl splněn z titulu pojištění OSVČ a nikoliv ze zaměstnání. Žalovaná je přesvědčena, že žaloba není důvodná a navrhla proto její zamítnutí.

5. Ze správního spisu soud zjistil, že žalobkyně podala dne 4. 7. 2018 žádost o peněžitou pomoc v mateřství z titulu zaměstnání u zaměstnavatele J. Jako datum předpokládaného nástupu na PPM byl označen den 2. 7. 2018. Správní orgán I. stupně vydal dne 20. 8. 2018 výše citované prvostupňové rozhodnutí, kterým nárok na dávku nepřiznal. Podle odůvodnění tohoto rozhodnutí nebyla ke dni 2. 7. 2018 splněna podmínka účasti žalobkyně na pojištění po dobu 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na PPM (§ 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění) a nárok na PPM proto žalobkyni nevznikl. Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně, která byla v odvolacím řízení již zastoupená advokátem, dne 7. 9. 2018 odvolání, jehož obsah je prakticky shodný s námitkami obsaženými v žalobě (kromě argumentace absurdními důsledky dobrovolné účasti na pojištění a porušením ustanovení Listiny). Žalovaná odvolání žalobou napadeným rozhodnutím zamítla a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdila. Z obsahu správního spisu rovněž vyplývá, že mezi účastníky řízení je nesporné, že žalobkyně byla od 2. 7. 2016 (2 roky přede dnem předpokládaného nástupu na PPM) do 31. 7. 2017 (tedy 395 dní) zaměstnána na SPŠVOŠP v období od 1. 8. 2017 do 2. 7. 2018 (resp. i po tomto dni) vykonávala samostatnou výdělečnou činnost, z níž byla po celou dobu dobrovolně účastna na nemocenském pojištění (do předpokládaného nástupu na PPM se jednalo o 335 dní trvání pojištění) a od 1. 5. 2018 do 2. 7. 2018 (celkem tedy 63 dní) byla zaměstnána u J.
6. Krajský soud v P. na základě včas podané a přípustné žaloby přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.), jakož i řízení předcházející vydání rozhodnutí, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Dospěl k závěru, že žaloba není důvodná. Soud rozhodoval bez nařízení jednání, neboť žádný z účastníků na výzvu soudu nevyjádřil s takovým postupem nesouhlas (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).
7. Relevantní právní úpravu v dané věci představuje § 32 zákona o nemocenském pojištění, jenž stanoví:
„(2) Podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství je účast pojištěnce na pojištění alespoň po dobu 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství (§ 34 odst. 1). Je-li uplatňován nárok na peněžitou pomoc v mateřství z více pojištění, musí být tato podmínka účasti na pojištění splněna v každém z těchto pojištění.

(3) Podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství osoby samostatně výdělečně činné je kromě splnění podmínky účasti na pojištění podle odstavce 2 účast na pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné podle § 11 po dobu alespoň 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrné doby stanovené podle § 34 odst. 1. [...]

(5) Je-li uplatňován nárok na peněžitou pomoc v mateřství z pojištění, v němž není splněna podmínka účasti na pojištění podle odstavce 2, započtou se pro splnění této podmínky doby účasti na pojištění z předchozích pojištění v období dvou let před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství; překrývající se doby účasti na pojištění lze započítat jen jednou. Je-li zároveň uplatněn nárok na peněžitou pomoc v mateřství z jednoho nebo více pojištění, ve kterých je splněna podmínka účasti na pojištění podle odstavce 2, a z pojištění, v němž není splněna tato podmínka, započtou se pro splnění této podmínky v pojištění, v němž tato podmínka splněna nebyla, jen ty dny v období dvou let před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství, v nichž trvala účast na pojištění v 270 dnech souběžně v takovém počtu pojištění, z nichž je nárok na peněžitou pomoc v mateřství uplatňován. Není-li podmínka účasti na pojištění podle odstavce 2 splněna ve více pojištěních, započtou se pro splnění této podmínky doby účasti na pojištění v období dvou let před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství jen u toho pojištění, v němž je nejvyšší denní vyměřovací základ; přitom platí postup podle věty první a druhé.“

8. Jádrem sporu v nyní souzené věci spočívá v tom, zda za výše popsanych (a nesporných) skutkových okolností měla žalovaná aplikovat § 32 odst. 5 první větu zákona o nemocenském pojištění, nebo zda v případě, že žalobkyně splňuje podmínky nároku na PPM z některého jiného pojištění, než ze kterého o PPM žádá, nepřichází tato aplikace v úvahu.
9. Žalobkyně se domnívá, že nepožádala-li o PPM z titulu účasti na pojištění OSVČ, nýbrž na základě pojištění u zaměstnavatele, měla žalovaná postupem podle § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění zohlednit její předchozí účast na pojištění vyplývající z pracovního poměru k SPŠVOŠP, čímž by splnila potřebnou dobu účasti na pojištění v trvání 270 dnů v posledních dvou letech před datem předpokládaného nástupu na PPM. Žalovaná naopak zastává s odkazem na shora citované rozsudky NSS právní názor, že postup podle § 32 odst. 5 první věty zákona o nemocenském pojištění by byl možný v situaci, kdy žalobkyně na základě účasti na pojištění u zaměstnavatele J. nesplňuje tzv. obecnou čekací dobu (270 dnů účasti na pojištění v posledních dvou letech před předpokládaným nástupem na PPM), pouze za předpokladu nesplnění podmínek podle § 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění na základě žádného pojištění. Jestliže však žalobkyně má nárok na PPM z jiného pojištění, postup podle § 32 odst. 5 první věty zákona o nemocenském pojištění není možný.
10. Sporná problematika byla opakovaně předmětem rozhodování správních soudů (srov. např. rozsudek Krajského soudu v P. ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 17 A 8/2010, rozsudek NSS ze dne 17. 12. 2014, č. j. 3 Ads 94/2014-22, či rozsudek NSS ze dne 18. 10. 2012, č. j. 6 Ads 88/2012-44, na který odkazovala žalovaná. NSS v bodě 20 naposledy uvedeného rozsudku odkázal na starší rozsudek ze dne 27. 3. 2012, č. j. 4 Ads 65/2011-111, v němž NSS podal výklad § 35 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění. V tomto rozsudku se uvádí, že „norma § 32 odst. 5 věty první zákona o nemocenském pojištění upravuje situaci, kdy je uplatňován nárok na peněžitou pomoc v mateřství z pojištění, v němž není splněna podmínka 270 dnů účasti na pojištění podle odst. 2. V takovém případě se pro splnění podmínky 270 dnů účasti na pojištění započtou doby účasti z předchozích pojištění v období dvou let před

nástupem na peněžitou pomoc v mateřství. Pokud bylo takovýchto předchozích, již ukončených pojištění více, lze překrývající se doby účasti na nich započítat jen jednou. Z jazykového znění této normy, jakož i systematiky právního předpisu nelze dospět k jinému závěru, než že § 32 odst. 5 věta první pokrývá případy, kdy pojištěnec nesplňuje podmínku 270 dnů účasti v posledních dvou letech v žádném pojištění, a na peněžitou pomoc v mateřství by tedy jinak vůbec nedosáhl. Zákon v takovém případě umožňuje za účelem získání nároku na peněžitou pomoc v mateřství započíst doby z předchozích pojištění, tedy z takových pojištění, která byla přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství ukončena.“ Ve věci projednávané NSS šlo o případ, kdy zaměstnankyně splňovala podmínky nároku na PPM pouze z pojištění ze zaměstnání, požadovala však postup podle § 35 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění, aby jí byl přiznán nárok na PPM z pojištění OSVČ, neboť byl takový postup pro ní výhodnější.

11. *Mutatis mutandis* lze spolu s právním názorem vysloveným NSS v rozsudku č. j. 6 Ads 88/2012-44 (viz bod 21) konstatovat, že v nyní projednávané věci stěžovatelka byla účastna na nemocenském pojištění jako OSVČ a v tomto pojištění splnila podmínky pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství stanovené § 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění. Naproti tomu v pojištění zaměstnance u zaměstnavatele J. žalobkyně nesplňovala tzv. obecnou čekací dobu. Za těchto okolností nebyly vůbec dány podmínky postupu podle § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění. Podle tohoto ustanovení by žalovaná mohla postupovat, pouze pokud by žalobkyně nesplňovala podmínku obecné čekací doby v žádném z pojištění. Námitka žalobkyně, že žalovaná měla na základě § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění zohlednit předchozí pojištění v zaměstnaneckém poměru u SPŠVOŠP je nedůvodná.
12. Soud si je vědom odlišností mezi nyní projednávanou věcí a věcí, jíž se zabýval NSS v rozsudku č. j. 6 Ads 88/2012-44. Ta spočívá v tom, že účast na pojištění OSVČ je dobrovolná, kdežto u zaměstnance je povinná, z čehož potom vyplývá i ta skutečnost, že žalobkyně mohla ukončit svoji účast na pojištění, aniž by byla nucena ukončit svoji samostatnou výdělečnou činnost, což u zaměstnání nebylo možné. V případě, že by tak učinila více než 180 dní před předpokládaným nástupem na PPM (tedy tak, aby se v okamžiku nástupu na PPM nenacházela v ochranné lhůtě podle § 15 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění), nesplňovala by podmínku nároku na PPM z titulu účasti na pojištění OSVČ, a v důsledku toho by byly dány předpoklady postupu podle § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění, jehož aplikace by byla pro žalobkyni výhodnější. Dlužno ovšem dodat, že takový postup v okamžiku zjištění těhotenství by byl pro žalobkyni značně riskantní s ohledem na nejistotu spojenou možností v budoucnu získat zaměstnání a tak splnit podmínku stanovenou § 14, resp. § 15 zákona o nemocenském pojištění, tedy být v době žádosti o dávku účastna pojištění nebo alespoň být v ochranné lhůtě 180 dnů po ukončení účasti na pojištění.
13. Ačkoliv se může na první pohled zdát, že zákonem stanovené podmínky v daném případě nespravedlivě poškozují OSVČ, respektive znevýhodňují ty OSVČ, kteří si dobrovolně platí nemocenské pojištění, oproti těm, kteří se k dobrovolné účasti nepřihlásí, není tomu tak. Smyslem nastavených pravidel pro výplatu PPM a jejich judikaturního výkladu NSS je mj. zabránit účelovému jednání pojištěnce před nástupem na PPM spočívajícím jednak v zahájení samostatné výdělečné činnosti ve snaze o maximalizaci pojistného OSVČ nebo naopak v uzavření pracovního poměru dosavadní OSVČ krátce před nástupem na PPM. Jestliže žalobkyně namítala, že pokud by si dobrovolně neplatila nemocenské pojištění ze

samostatné výdělečné činnosti, byly by podmínky pro čerpání PPM v jejím případě výhodnější, soud konstatuje, že v tomto konkrétním případě tomu tak skutečně je, nicméně v reálné situaci nebylo z pohledu žalobkyně možno předem s jistotou předjímat, zda taková situace (s ohledem na nejistý termín porodu, resp. nástupu na PPM, a nejistotu ohledně přijetí do zaměstnání) skutečně nastane. Jestliže se žalobkyně dobrovolně účastnila na pojištění OSVČ, vyloučila tím možnost, že by mohlo dojít k tomu, že by nesplnila podmínky nároku na PPM v žádném z pojištění. Navíc získala i nárok na čerpání jiných dávek nemocenského pojištění v případě splnění zákonných podmínek. Pokud vyměřovací základ z tohoto pojištění považovala žalobkyně pro sebe za nedostatečný, bylo možné navýšit platby pojistného až do zákonem stanoveného rozpětí a tím dosáhnout i navýšení denního vyměřovacího základu z nemocenského pojištění OSVČ. Jestliže žalobkyně nastoupila do zaměstnání jen 63 dní před předpokládaným nástupem na PPM a následně se pokoušela za použití rozšiřujícího výkladu § 32 odst. 5 zákona o nemocenském pojištění dosáhnout výplaty PPM z titulu účasti na zaměstnaneckém poměru u zaměstnavatele J., nelze takový postup akceptovat. Jak už uvedl NSS v bodě 25 rozsudku č. j. 6 Ads 88/2012-44, dle právního názoru zastávaného též Ústavním soudem platí v oblasti předpisů sociálního zabezpečení, že je třeba dospět k jednoznačnému výkladu rozsahu nároku či povinnosti a není možné použít rozšiřující výklad právních předpisů. *„Nárok na dávku ... je možné přiznat jen tehdy, jsou-li splněny všechny zákonem stanovené podmínky. Rozšiřující výklad zákonných podmínek vzniku nároku by byl v rozporu se zájmy ostatních pojištěnců.“* (srov. nález Ústavního soudu ze dne 12. 12. 2000, sp. zn. II. ÚS 376/2000). Námitka je nedůvodná.

14. Jestliže žalovaná žalobkyninu žádost zamítla, nelze v tom spatřovat nepřipustný zásah do práva žalobkyně na peněžitou pomoc v mateřství, nebo dokonce porušení článku 30 resp. 32 Listiny. Hospodářská práva zaručená Listinou podléhají vždy konkretizaci provedené zákonem (srov. plenární nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2011, sp. zn. Pl ÚS 20/09, usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2007, sp. zn. II ÚS 1372/07 a další). I tato námitka je proto nedůvodná.
15. S ohledem na skutečnost, že soud shledal všechny námitky žalobkyně nedůvodnými a nebyly současně zjištěny žádné vady, k nimž by soud musel přihlédnout z úřední povinnosti, rozhodl soud podle § 78 odst. 7 s. ř. s. tak, že žalobu zamítl.
16. Při rozhodování o náhradě nákladů řízení soud postupoval podle ustanovení § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci nebyla úspěšná. Žalované ve věcech pomoci v hmotné nouzi náhrada nákladů řízení nenáleží a ani se jejich přiznání nedomáhala. Proto soud rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 16. června 2020

Mgr. Jan Čížek, v. r.
samosoudce